

Bevægelse og inert

Jeg bevæger mig ad en omvej for at sætte en grænse for analysen. Jeg foretager en radikalisering af det dystopiske perspektiv, før jeg foretager en afgrænsning af det. Det er ikke ment som en forførende, retorisk iscenesat rutsjebanetur, der efter nogle nedture – der jo nu engang er en del af livet, som man siger – fører til optimisme og opbyggelighed.

Radikaliseringen, selv om den er en smule overdrevet, og afgrænsningen, selv om der nok er mere håb end realitet i den, uddyber hinanden. Teksten her kan læses som en passagetekst mellem den foregående tekst, *Begær og rekuperation*, og den efterfølgende tekst, *Tilbagetrækning og permanens*. Jeg radikaliserer altså først perspektivet fra den foregående tekst, og jeg nuancerer det efterfølgende for at pege frem mod den kommende tekst. Dermed peger jeg også indirekte frem mod den mere empiriske tilgang i senere tekster.

Radikaliseringen er på en måde uundgåelig. Den følger logisk af kritikken af den bevægelseskultiske verden og kritikken af den bevægelseskultiske modstand. Hvis alt er grænseløs bevægelse og den grænseløse bevægelse er overalt, er der nemlig kun én ting tilbage at sige: Alting er det samme, og det giver ingen mening at tale imod bevægelsen og for grænsen eller omvendt. Bevægelsen er overalt og ingen steder. Grænsen er overalt og ingen steder. Det giver ikke mening at skelne mere.

Bevægelsen og stilstanden har allieret sig. Er smeltet sammen. Set i et migrationsperspektiv: Aktivister farer til grænserne i samme panik som migranter – og løfter man blikket og ser den samlede bevægelse fra oven, kan man se stilstanden i den; konturerne af en global indespærring omkring den grænseløse bevægelse.¹ Lejren er herfra set nærmest ikke andet end et optisk bedrag; inspireret af Baudrillard kan man ligefrem sige at lejren findes og er synlig blot for at skjule at lejren er overalt.² Set i et bredere perspektiv: Diskussionen om undertrykkelse kontra frigørelse, og diskussionen om hvorvidt absolut frigørelse er mere betegnende for samtidens magt end total undertrykkelse, er overflødig, da det slet ikke giver mening at skelne mellem undertrykkelse og frigørelse. Overalt flyder vi vægtløse rundt og er i lænker.

Bevægelse er inert og inert er bevægelse. Deres sammensmeltning er ikke bare en teoretisk

abstraktion eller en sortsynet antagelse; bevægelsen og inertien, i deres tilsyneladende forskellige skikkelser, ledsager hinanden og smelter sammen i alle livets forhold. Det bliver især tydeligt, hvis man ser nærmere på fænomener, der markant erklærer sig på bevægelsens eller inertiens side eller typisk bliver forbundet med enten bevægelse eller inertie (jeg er bevidst om at man vil bruge et andet ord end inertie, hvis man er på 'inertiens side', f.eks. tradition, bevaring eller gentagelse, men jeg foretrækker en polemisk term i denne sammenhæng). Jeg vil illustrere det med en opremsning af eksempler, der især knytter an til allerede berørte emner såsom nationalstaten, radikal aktivisme og seksualitet, og jeg tillader mig altså at gøre perspektivet bevidst ensidigt, retorisk firkantet og en smule totalitært.

Nationalstaten: Jeg har sagt at jeg *ikke* hader 'den', fordi den drager en grænse eller definerer et *uden for*.³ Det er derimod dens grænseløse hykleri og indholdsløshed, jeg foragter. Den er selvfølgelig inertiens mesterprojekt i kraft af dens enestående måde at skabe orden og bevare fællesskab og identitet på – eller i kraft af dens enestående postulater om disse ting. Dens sprog er en opbyggelig tale om et afgrænset, meningsfuldt fællesskab – og den har udviklet nogle sunde formuleringer om den nødvendige relation til verden uden for og den mellemnationale orden. Der skrives altså hele tiden, accelererende, på dens historie, men inden for en solid ramme af inertie og rodfæstethed. Mens den i tale på mange måder forholder sig roligt, er dens andre bevægelser endeløse flugtlinjer. Det har både noget med dens natur og samtidige forhold at gøre. Bauman minder i et historisk perspektiv om, hvordan nationalstaten, trods dens lokale rødder i et lille område på kloden, gjorde krav på at gøre den øvrige verden til periferi og sig selv til en global norm, som periferien måtte underkaste sig.⁴ I et mere nutidigt og globalt perspektiv, påpeger Appadurai at migranter er genstande for nationalstatens egen frygt for marginalisering i globaliseringen, samtidig med at migranter og deres arbejdskraft er nødvendige, hvis national økonomisk suverænitet skal opretholdes.⁵

Se på kontrollen af selve den nationale grænse. Den fjernes længere og længere væk fra nationalstaterne selv og er et anliggende for EU og EU-landenes nabostater; den outsources til afrikanske stater og varetages af afrikanske vagter i disse staters territorialfarvande; den privatiseres og eksekveres dermed af flyselskaber, sikkerhedsfirmaer og andre private aktører, der får til opgave at holde flygtninge og migranter på lang afstand af de europæiske landes territorier, hvor de f.eks. har ret til at søge asyl. Mange, mange flere eksempler kunne opremses. Den nationale kontrol er i det hele taget spundet ind i en global kæmpeindustri for migration og migrationskontrol, hvor forretninger blomstrer for såvel sikkerhedsfirmaer som

menneskesmuglere.⁶

Man kunne sige at nationalstaten overdrager kontrollen i ren afmægtighed. Men flugtlinjerne er også endeløse i dens indre liv. Lov- og administrationstiltagene, der skal fastholde flygtninge og migranter i periferien af det nationale fællesskab, er utallige og gennemføres i takt med strukturelle ændringer inden for arbejde og økonomi, der gør det til nationalstatens opgave at beskytte en global norm. Overalt i det partipolitiske spektrum kollideres der med den uendelige bevægelse og den absolutte hastighed. Det sker som regel med henvisning til nødvendige forandringer for nationen og velfærdssamfundets overlevelse i en globaliseret verden – og det udtrykkes af både politikere og borgere i fuldkommen sproglig inert. Selv det nationalistiske Dansk Folkeparti overgiver sig konstant til den globale økonomis forlangender i parlamentariske forhandlinger, hvis udlændingepolitikken samtidig kan strammes.

Det kan kun gå godt, fordi det nationale fællesskab er indholdsløst. Nationalstaten kan agere grænseløst for at opretholde sig selv, fordi henvisningen til det nationale fællesskab er en tom reference. Udelukkelsen, eller ret og sagt den udelukkende inkludering, er dens eneste sande væsen. Dens anstrengelse og abstraktionsniveau er derfor altid dobbelt. Flygtningen og migranten må altid identificeres og fremvises i den nationale identitets navn, være den mest synligt tilstedeværende, men den nære, konkrete person må på én og samme gang fjernes fra åsynet og gøres rede for som den, der i realiteten ikke er her.

Det er selvfølgelig meget mere end et politisk administrativt anliggende og finder sted på alle mulige niveauer. Det er en multitudine af borgere, institutioner, organisationer og praksisser, der reproducerer den uendelige bevægelse og inert. Det er derfor på en gang misvisende og betegnende at tale om nationalstaten – som man taler om globaliseringen – som om den er én stemme og skikkelse.

Den radikale aktivisme: Med den radikale aktivisme, eller med dele af den, som jeg forstår som karakteristisk for den, er forholdet mellem bevægelse og inert omvendt af nationalstatens. Der tales i ét væk om konstant bevægelse og tilblivelse, og hadet til normer, regler, hierarkier, kategorier, institutioner og faste former for fast identitet er totalt. Det udtrykkes i absolutte vendinger – og afspejles i sprogets inert. Sproget er fuldstændigt retorisk, og det er taktfast i sin altid højtsvungne polemik. Det er skrifter af klingende på klingende sætning – udråbstegn på udråbstegn, hvad enten synlige eller ej. Manifestet er selvfølgelig dets ultimative form. Hvis

ikke de slogans og opråb, som alting kan kortes ned til.

Det åbne forhold: Eller den radikale seksuelle åbenhed. Kærlighed uden grænser. En kærlighed, der naturligvis ikke standser op ved et enkelt menneske og ikke lader et enkelt menneske stable mure omkring sig. Lyst og frihed må ikke indskrænkes. Konstant bevægelse og tilblivelse er det absolutte princip – en forudsætning for at kærligheden kan sprede sig til hele samfundslegemet.

Det er meget mere et militant perspektiv end en hippiedrøm. Det åbne forhold har sine modstandere, som det må skaffe af vejen. Dels dets principielle modstandere (konservative, moralister, religiøse etc.) Men også dem, der i de konkrete relationer fordrer at der drages en grænse. Dem, der ikke er lydige mod midlertidigheden og åbenheden som princip. Dem, der i konkrete forhold (opdager at de) søger hvilesteder og væresteder. *De* er de konkrete undertrykkere, der opretholder det undertrykkende samfunds struktur. Deres *perverterede* kærlighed forsøger at indskrænke den andens udfoldelsesmuligheder – og de standser selve bevægelsen og svigter det højere strategisk politiske mål: det seksuelles udbredelse og det seksuelle netværks uendelighed.

Det er et netværk af forbindelser, brud og berøringspunkter, og det går altid på tværs af kronologier, kategorier og hierarkier. Det er den begyndelses- og endeløse begærstrøm og bevægelse. Men den anden side af netværket – eller det man ser, når man skuer netværkets overflade fra oven – er den absolutte inertie og forskelsløshed. Den kan på tættere hold betragtes i sproget som retorisk inertie, når det åbne forholds militante tale falder på *tvang, afhængighed, ejerskab, borgerlighed, familie og fascisme* i polemikken mod ægteskab og parforhold. Den kan ses i de åbne relationers ensartethed, umiddelbarhed og ligegyldighed.

Parforholdet: Eller ægteskabet. Eller det tilknappe eller begrænsede seksuelle forhold. Det er tilsyneladende varigheden og troskabens projekt. Der er noget rørende ved bryllupstalens inertie – og dybsindighed i kirkens udlægning af den gensidige forpligtigelse, som parforholdet og ægteskabet er. Men disse kvaliteter kommer til kort over for, og er blot en integreret del af, mængden af bryllupsbilleder og rejsefotos, der bestemt ikke bevares i en kasse på loftet.

Overalt er der billeder, som det enkelte forhold, eller partnerne hver især, må spejle sig i. Det er billeder, der nok skal sige til, hvis *tosomhedsbollen* bliver for lille og kvælende; billeder, der

radikalt forandrer vores forståelse af et forholds begyndelse og ende. Man må ikke længere være bundet for alvor, hvis man skal indlede et moderne kærlighedsforhold, og døren må altid holdes åben for en større romantisk chance eller andre chancer.⁷ Og de virtuelle netværk – og de obligatoriske *opdateringer* på sms, chat og 'sociale' medier – skal nok gøre deres til at holde kærligheden til ilden og alle interessante forbindelser og muligheder ved lige.

Forholdet må ikke hvile i sig selv eller begrænse noget. Og det må for alt i verden ikke hæmme seksualiteten, der skal være et vildt voksende eksperiment uden alder – om den så må realiseres og fortsættes i det ene forhold eller det andet. Det er selvfølgelig et spil – og et spil med ofre og skæbnesvangerhed. Nøjagtigt som det åbne forhold producerer sine ofre med sin hensynsløse netværkslogik. Psykiatrien tager glædeligt hånd om begge problematikker og selvhjælpslitteraturen blomstrer i al sin enstemmighed. Det giver ikke mening at skelne mellem de to bunker af seksuallivslitteratur, der tilsyneladende enten er skrevet i parforholdet eller det åbne (eller erklæret midlertidige) forholds favør; samlivslitteraturen, der skal hjælpe os til at holde parforholdet friskt og virilt, og selvrealiseringslitteraturen, der skal hjælpe os til altid at udvikle og forny vores livslange kærlighedsprojekt. Det er samme netværk og marked, det er samme grænseløshed og inerti.

Væren og tilblivelse: Be yourself. Change yourself. Det er de samme reklamefolk, der siger det ene den ene dag og det andet den anden dag. Det giver ingen mening at skelne mellem det ene eller andet imperativ. Og det behøver ikke lyde så simpelt. Sloganet eller brandet kan og skal selvfølgelig varieres uendeligt i al dets forskelsløshed. *Be another. Become the one you are. Change the one you are. Be the change you are. Become the change you want to be. Change what you have to be.* Det kan og skal selvfølgelig fortsættes med langt større kreativitet og fantasi. De kan blinke og poppe frem i uendelige modsigelsesfulde variationer på samme skærm, i alle tænkelige skriftfarver. Alt er forvandling, forsvinding og forskelsløshed. Vi lever i en verden af permanent midlertidighed.

Jeg kunne til alle disse ting supplere med en metabetragtning: *Mine egne teksters polemik mod bevægelseskulten og deres egen tekstmæssige flerstemmighed og evige forskydninger fra ensidige konklusioner.*⁸ Det bliver ofte påpeget af mine venner at teksterne bestemt ikke er let tilgængelige. Måske er de unødigt svære. For nogle vil teksterne måske være ligefrem utilgængelige. Er det fordi teksterne prøver at mime en type af teoretiske tekster, der har en tendens til, i kraft af alle deres modsigelser og spidsfindigheder, at skabe en grå, ensartet

masse foran mange læses øjne? En type tekst, der skaber en følelse lig den fremmedgørelse, som de selv beskriver?⁹

Sådan ser jeg det selvfølgelig ikke. Det er faktisk kun i de ovenstående opremsninger, i kraft af deres bevidste overdrivelse og firkantethed, at teksterne direkte afspejler den magt og de fænomener, som de beskriver. Jeg påstår selvfølgelig ikke at teksterne slet ikke kommer til at afspejle magten, det kan ikke undgås, men jeg forsøger ikke at lave noget postmoderne hokusfokus med dem; forsøger ikke at opnå et tekstklmaks af modsigelsesfuldhed. Teksterne er, selv om det selvfølgelig er utroligt beskedent hvad de kan udrette, et forsøg på at skabe noget alternativt og ægte, der har berøring med muligheden af et samfundsmæssigt alternativ.

Der skal derfor sættes en grænse for det absolut dystopiske perspektiv. Dels på grund af nogle etiske og strategiske spørgsmål, der melder sig: Hvordan kan man gøre modstand mod, og være ubarmhjertig over for, racistisk og xenofobisk forskelsdannelse, hvis alting er det samme? Hvordan kan man kæmpe for retfærdighed, når alt er billeder og skuespil? Og endnu vigtigere: Hvordan kan man holde af et menneske, der har en usædvanlig integritet i både sin kærlighed og i sit had? Hvordan kan man værdsætte et møde med et menneske, der drager en grænse og fører kniven gennem kategorier som dem og os, radikal og ikke-radikal?¹⁰ Hvordan kan man få øje på begivenheder, der ikke bare er atter forskydninger inden for den uendelige bevægelse – og hvordan kan man have tillid til at de sker?

Der er dog også en anden slags indvending mod det absolutte perspektiv. Jeg synes bestemt at der er noget rigtigt og nyttigt ved denne teksts opremsninger, men de er ligesom for selvsikre til at være sande og nøjagtige, hvilket selve tonen i dem vidner om. Eller måske er de et meget præcist billede på virkeligheden, men jeg ville lyve, hvis jeg sagde at *jeg* er sikker på analysen i al dens absolutisme; sikker på at alt er bevægelse og frigørelse og at det ikke giver mening at tale om grænser og undertrykkelse; sikker på at det ikke giver mening at skelne mellem inerti og bevægelse.

Der er med andre ord en grænse for sandheden i, eller min egen tro på, analysen. Jeg kan tilsyneladende skråsikkert sige: "Intet er undertrykt. Alting er bevægelse og atter bevægelse. De flydende former er vor tids diktatur."¹¹ Og dermed er alt også undertrykkelse. Der rejser

sig dog en masse spørgsmål, der ikke lader sig forføre af den retorik, som afskriver at der også findes undertrykkelse i mere klassisk forstand.

Hvordan kan man gøre rede for en autoritær vestlig statsleder som Putin og homofobiens stortrivsel i Rusland? Hvordan kunne en nærmest ortodoks autoritetsopfattelse genopstå i begyndelsen af det nye århundrede i Danmark med protestantiske jernmænd som Anders Fogh Rasmussen og Søren Krarup som bannerførere? Eller i en ikke-europæisk kontekst, som jeg kun kan gisne om: Hvordan forklarer man eksistensen af diktaturer – og udsigten til radikal islamisme i de arabiske revolutionslande som det dominerende alternativ efter diktaturernes fald? Mindre vigtigt, men stadig interessant, er det at spørge: Hvis det i dag er magtens altoverskyggende mål at få os til at følge vores lyster og nyde, hvad er så årsagen til den mere og mere ekstremt restriktive tone på rygeområdet (ikke at jeg giver noget særligt for 'rygefrihedens' protagonister)? Hvis internettet, med dets endeløse informationsstrøm og interaktion blandt dets brugere, er den mest præcise afstøbning af magten i dag eller er selve magten, hvorfor er censur og begrænsning på internettet så et så omdiskuteret fænomen (ikke fordi jeg har et nært forhold til internetaktivismen – jeg ikke ved meget om den, men i sagens natur er jer reserveret over for den)? Hvorfor forsøger man så paranoidt at holde aktivismen i Danmark nede (med forebyggende anholdelser, omfattende overvågning og øget tendens til kriminalisering), hvis modstanden er et supplement til, og ikke kan adskilles fra, magten? Hvad skyldes den voldsomme genopkomst af ekstrem højreradikalisme, f.eks. i Grækenland, og den deraf følgende 'klassisk brutale' behandling af flygtninge og migranter? Når homoseksualitet og andre alternativer til heteroseksualitet i dag i vesten er alt andet end uforenligt med det kapitalistiske maskineri og reklamebilledet, og når accepten af homoseksuelle er en markør for vestlige staters selvproklamerede rummelighed og overlegenhed, hvorfor er der så, f.eks. i Danmark, stadig et klart ubehag ved homoseksuelle? Endnu vigtigere: Hvad har den kritik, der afviser tesen om samfundets heteroseksuelle norm og seksualitetsundertrykkelse, at sige til den samfundsmæssige indespærring, som utallige homoseksuelle har en smertefuld oplevelse af? Hvordan forklarer man asylansøgere at lejren er overalt og ingen steder? Og frem for alt: Hvordan gør man rede for de utallige vidnesbyrd i asyллеjre om ventetid og stilstand, passivitet og energiløshed?

Jeg tror faktisk det er muligt at give svar på mange af disse og tilsvarende spørgsmål og samtidig forsvare det bevægelseskritiske perspektiv, men det er ikke hensigten at lave en konkurrencedygtig teori og stiløvelse. Jeg vil derfor ikke prøve at besvare dem, jeg kan ikke

gøre det fyldestgørende, og jeg har ikke noget globalt overblik, der gør mig i stand til at gøre rede for alt mellem himmel og jord. I stedet vil jeg pege på tre vigtige indvendinger – jeg har antydnet eller nævnt et par af dem allerede – mod den type sortsynet analyse, som den første del af denne tekst iscenesatte:

- *Kontekstløshed*: Netop dens direkte eller indirekte postulerede globale rækkevide. Den omfatter alt, men den er paradoksalt nok, hvilket også er tilfældet for disse tekster, meget eurocentrisk og domineret af en europæisk inspireret kritiks tradition. Den har blik for situationer overalt på kloden, men ser dem i en meget 'vestlig global' optik (det er selvfølgelig en meget kontekstbevidst kontekstløshed)
- *Tidløshed*: Den er altid god til at påvise at samtiden er den værste og at den nuværende epoke må karakteriseres ved sit totale brud med den foregående (det er selvfølgelig en meget historisk bevidst tidløshed). Den er meget berettiget i sin kritik af positioner, der ser en enorm potentialitet i nutiden eller ligefrem bedyrer at kommunismen/den anden verden er her, hvis vi blot bliver i stand til at få øje på den – men den ender med at blive et spejlbillede af dem.
- *Abstraktionsniveau*: Ligesom det sker i autonomianalysen, hvor det sker lidt paradoksalt,¹² forsvinder det konkrete ansigt og den enkeltes erfaring i den teoretiske kortlægning. Der er ingen plads til empiri, højst i fodnoter og parenteser. Og læserens to mest oplagte muligheder er: enten at afvise analysen, fordi den ikke umiddelbart refererer til noget i læserens liv, eller blindt adlyde den og blive discipel af forfatteren.

Som sagt indledningsvist betyder det ikke at jeg ønsker at trække alt tilbage, men at jeg vil drage en grænse og nuancere. Der er stadig al mulig god grund til at give begreber som frigørelse og grænseløshed klar forrang i analyser, selv om det ikke udelukker at visse ting bør karakteriseres som censur og undertrykkelse. Bifo er meget præcis i sin afvisning af den påstand at de tilsyneladende fascistiske træk i italiensk politik (under Berlusconi) skulle have noget med en egentlig fascismes tilbagekomst at gøre. Skønt der stadig findes og vil findes censur og direkte undertrykkelse, er disse fænomener marginale i sammenligning med informationsoverload og overskridelse af love og regler. Berlusconi er langt fra en Mussolini,

men et godt billede på grænseløsheden og den konstante overskridelse i dag.¹³ Det er et præcist eksempel, men jeg vil tilføje at overskridelseskulten ikke har specielt brug for ekstravagante typer som Berlusconi, Simon Spiess eller Peter Brixtofte; apparaterne og teknologierne accelerer uafbrudt og uafhængigt af om mere disciplinerede og mådeholdne typer (som Mærsk Mc-Kinney Møller og Anders Fogh Rasmussen) er i det politiske billede.

Advarselslamperne skal derfor fortsat gløde. Den gradvise grænseløshed og forsvinding er, på trods af nuancerne, en virkelighed og fare. Det altopslugende uhyre i dag. Det er derfor virkelig sørgeligt, hvis teoretiske og aktivistiske logikker løber i forvejen, besynger forsvindingen med en radikal konsekvens og tager os skridtet nærmere intetheden. Vi skal for guds skyld ikke bevæges os frem, men tage et skridt tilbage.

---

¹ Se også begyndelsen af *Grænsemødet* og slutningen af *Migrationens autonomi*.

² Jean Baudrillard: *Symbolic Exchange and Death*, 2012 [1976], s.19

³ I slutningen af *Nationalstaten*.

⁴ Zygmunt Bauman: *Flydende kærlighed*, 2004 [2003], s.150

⁵ Arjun Appadurai: *Fear of Small Numbers – An Essay on the Geography of Anger* (2007) [2006], s.44

⁶ Jeg er begyndt at læse i Thomas Gammeltoft-Hansen og Ninna Nyberg Sørensens nye antologi, *The Migration Industry and the Commercialization of International Migration* (2013), der ser på migration som en industri.

⁷ Se også Zygmunt Bauman: *Flydende kærlighed*, 2004 [2003], s.8-13

⁸ Se også begyndelsen af teksten *Grænsemødet*.

⁹ Forbillederne er oftest ekvilibristisk udførte tekster. Det er vigtigt ikke at forveksle et sprogmærket af inertie med spørgsmålet om gode versus dårlige tekster. Løgstrup var f.eks. bestemt ikke en så ekvilibristisk forfatter som Kierkegaard, men det udelukker i princippet ikke at det kan være Kierkegaards tekster, der er mærket af inertie (og grænseløs opfindsomhed).

¹⁰ Se *Begyndelsen*.

¹¹ Se begyndelsen af *Begær og rekuperation*.

¹² Se *Migrationens autonomi* og slutningen af *Begær og rekuperation*

¹³ Franco 'Bifo' Berrardi: *After the Future*, 2011, s.108-109